

การนำเสนอข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ร่วมโครงการในรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ:
ปัญหาจริยธรรมว่าด้วยการปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ
Presenting Participants Personal Data in Qualitative Research Report:
Ethical Issues in Protecting Confidentiality of Research Participants

จำเนียร จวงตระกูล¹ คณิดา นรตถรักษา² ปรีชา คำมาดี³ และลัดดาวัลย์ สำราญ⁴
Jamnean Joungrakul¹ Kanida Narattharaksa² Preecha Khammadee³
and Laddawan Someran⁴

¹ ศาสตราจารย์พิเศษ ดร. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

² โรงเรียนพลเมืองพิษณุโลก

³ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

¹ Distinguished Professor Dr. Faculty of Liberal Arts, North Bangkok University

² Phitsanulok house of citizen training

³ College of Innovative Management, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

⁴ Assistant Professor Dr. Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala
University of Technology Suvarnabhumi

First author E-mail: professordrjj@gmail.com¹

Corresponding E-mail: laddawan.s@rmutsb.ac.th²

Received: April 5, 2024; Accepted: December 20, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอแนวทางในการปกป้องคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลจากความเสียหายหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้มาตรการทางจริยธรรมว่าด้วยการปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ (confidentiality) ในการนำเสนอข้อมูลในการวิจัยหรือรายงานการวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมแบบไม่ใช้ระบบ ซึ่งดำเนินการโดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องแล้วสกัดข้อมูลออกมาเพื่อใช้เป็นฐานในการเขียนบทความฉบับนี้ โดยมีขอบเขตของการศึกษาประกอบด้วย (1) บทนำ เพื่อนำเสนอที่มาและความสำคัญของประเด็นที่จะดำเนินการศึกษารวมทั้งวัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษา (2) การทบทวนวรรณกรรมประกอบด้วย คุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย หลักการจริยธรรมการวิจัย ประเด็นจริยธรรมว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการจากความเสี่ยงหรืออันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการไว้เป็นความลับ มาตรการทางจริยธรรมที่ใช้เพื่อปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการไว้เป็นความลับ (3) สรุปผลการศึกษา (4) ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาและ (5) ข้อเสนอแนะจากการศึกษา ผลการศึกษาพบว่าประเด็นจริยธรรมว่าด้วยการปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยในการวิจัยและรายงานการวิจัยยังมีการตีพิมพ์เผยแพร่ในชุมชน

วิจัยไทยไม่มากนัก และในรายงานการวิจัยบางโครงการ นักวิจัยได้นำเสนอข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย รวมทั้งข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยและนำเสนอภาพถ่ายของนักวิจัยที่สัมภาษณ์ ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย และภาพกิจกรรมอื่น ๆ ของโครงการวิจัยที่อาจทำให้ผู้อ่านสามารถระบุตัวตนของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ลงในบทความที่ตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการที่เผยแพร่ในระบบการอ้างอิงวารสารทางวิชาการของประเทศไทย

คำสำคัญ: การวิจัยเชิงคุณภาพ; จริยธรรมการวิจัย; มาตรการทางจริยธรรม; ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย; ข้อมูลส่วนบุคคล

Abstract

This academic article aims to present guidelines for applying ethical protocols to protect the confidentiality of research participants in qualitative research to avoid certain risks and harms resulting from providing data to researchers in quantitative research project. A non-systematic literature review was applied in this study and related literature was reviewed and data extraction was performed and utilized as a basis for writing up this academic article. The scope of this study comprised: (1) introduction to introduce the background and significance of the study; (2) literature review comprised the concepts of research ethics, principles of research ethics, confidentiality as a component of research ethics principles; ethical protocols as measure to protect confidentiality of research participants, (3) conclusions, (4) new findings from this study and (5) recommendations. It was found that confidentiality as one of the concepts of research ethics and ethical protocols related to confidentiality as a measure to protect research participants from certain potential risks and harms resulting from providing data to researchers have not been widely studied and publicized. Some researchers presented personal data of participants and photographs of a researcher interviewing a participant in a research article published in Thai journals in the Thai Journal Citation Index (TCI).

Keywords: Qualitative Research; Research Ethics; Ethical Protocol; Research Participants; Personal Data

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นที่จะศึกษา การดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นงานที่จะต้องเข้าถึงบุคคลกลุ่มเป้าหมายและสถานที่วิจัยอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบโครงการนักวิจัยจำเป็นต้องมีความรู้จัก คั่นเคย เป็นที่ยอมรับและเชื่อถือไว้วางใจของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลจึงจะได้ข้อมูลที่มีคุณภาพเชื่อถือได้ การที่จะสร้างความเชื่อมั่นเชื่อถือและความไว้วางใจให้เกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลนั้นไม่เพียงแต่สร้างความคุ้นเคยเท่านั้นยังต้องมีหลักประกันความเสี่ยงภัยต่ออันตรายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการวิจัยและการให้ข้อมูลแก่นักวิจัย อันเป็นประเด็นทางด้านจริยธรรมซึ่งนักวิจัยจะต้องยึดถือและปฏิบัติกล่าวคือประเด็นจริยธรรมว่าด้วยการปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ (confidently) โดยใช้มาตรการต่าง ๆ ในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจัดทำรายงานการวิจัยสำเร็จเสร็จสิ้นและปิดโครงการวิจัย จากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้นพบว่าประเด็นจริยธรรมนี้ยังไม่ได้

มีการศึกษาและตีพิมพ์เผยแพร่ในชุมชนวิจัยของไทยมากนักและพบว่าในรายงานการวิจัยและบทความวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการที่อยู่ในระบบการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index: TCi) มีการนำเสนอข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยรวมทั้งข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยและภาพนักวิจัยทำการสัมภาษณ์ผู้ร่วมโครงการวิจัยและภาพกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการวิจัยที่อาจทำให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้งานวิจัยสามารถระบุตัวตนของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้อันนำมาซึ่งอันตรายต่อผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ในบทความวิจัยที่ตีพิมพ์เผยแพร่ คณะผู้ศึกษาจึงเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาและเผยแพร่แนวคิดและแนวทางปฏิบัติตามจริยธรรมการวิจัยในประเด็นนี้ให้กว้างขวางมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการศึกษา การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยและแนวทางการปฏิบัติตามจริยธรรมการวิจัยโดยเน้นที่ประเด็นจริยธรรมการวิจัยว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการปกปิดผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับเพื่อปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจากภัยอันตรายและความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการเปิดเผยหรือนำเสนอหรือรายงานข้อมูลส่วนบุคคลในการดำเนินการวิจัยหรือในรายงานการวิจัย หรือการไม่ปฏิบัติตามจริยธรรมการวิจัย

วิธีการดำเนินการศึกษา การศึกษาครั้งนี้เป็นแบบการทบทวนวรรณกรรมที่ไม่ใช้ระบบ (non-systematic literature review) ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาแบบการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (systematic literature review and meta analysis) การทบทวนวรรณกรรมแบบไม่ใช้ระบบที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ดำเนินการตามแนวทางที่นำเสนอไว้โดย Dhillon [1] และ Geen, et al. [2]; Ferrari [3]; Huelin, et al. [4]; Rahman et al. [5] และตามแนวทางที่นำเสนอโดย จำเนียร จวงตระกูล, นพพงศ์ เกิดเงิน, ตระกูล จิตวัฒนากร, และภาวิศ ครุช [6] ประกอบกับที่ได้ดำเนินการโดย จำเนียร จวงตระกูล, ศิวะพร ภูพันธ์, อุทัย อันพิมพ์ และ อารี ผสานสินธุวงศ์. [7] ส่วนการศึกษาแบบการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบและการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (systematic literature review and meta analysis) นั้นถือว่าเป็นระเบียบวิธีการวิจัยรูปแบบจำเพาะรูปแบบหนึ่ง [8; 9; 10; 11; 12] ซึ่งไม่ได้นำมาใช้ในการศึกษาครั้งนี้แต่อย่างใด ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงเป็นการใช้วิธีการศึกษาแบบการทบทวนวรรณกรรมที่ไม่ใช้ระบบซึ่งดำเนินการโดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อสกัดข้อมูลออกมาใช้เป็นฐานในการเขียนบทความฉบับนี้โดยเป็นบทความประเภทบทความวิชาการ (academic article)

ขอบเขตของการศึกษา ประกอบด้วย บทนำ เพื่อนำเสนอความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นที่จะทำการศึกษา การทบทวนวรรณกรรม ประกอบด้วย คุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัย หลักการจริยธรรมการวิจัย ประเด็นจริยธรรมการวิจัยว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการปกปิดไว้เป็นความลับ มาตรการทางจริยธรรมเพื่อปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการปกปิดไว้เป็นความลับ สรุปผลการศึกษา ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา และข้อเสนอแนะจากการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

เพื่อเป็นแนวทางในการทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจที่ใช้เป็นฐานในการเขียนบทความฉบับนี้ คณะผู้ศึกษาได้จัดทำแผนที่วรรณกรรมขึ้นตามแนวทางของ Creswell [13] ดังต่อไปนี้

1) คุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่ดำเนินการเพื่อค้นหาความจริง (reality) จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มีขอบเขตตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลจากผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การที่จะได้ข้อมูลเชิงลึกที่ตรงประเด็นครบถ้วนและรอบด้านนั้น นักวิจัยควรจะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะและประสบการณ์ที่จำเป็น และเป็นที่ยอมรับของผู้ให้ข้อมูล

ในระดับหนึ่ง จึงจะเกิดความเชื่อถือไว้วางใจระหว่างนักวิจัยกับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยผู้ให้ข้อมูล แต่อย่างไรก็ตามหากนักวิจัยกับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยมีปฏิสัมพันธ์เป็นพื้นเดิมอยู่แล้ว บางครั้งอาจนำไปสู่ประเด็นปัญหาที่สำคัญคือปัญหาด้านจริยธรรมการวิจัย ซึ่งนักวิจัยเชิงคุณภาพจะต้องให้ความสำคัญและเอาใจใส่โดยการยึดถือและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้ นักวิจัยสามารถปฏิบัติตามหลักการจริยธรรมในการดำเนินการโครงการวิจัยเชิงคุณภาพของตนได้ เนื่องจากมุมมองในการดำเนินการในเชิงจริยธรรมที่เป็นกระบวนการทางสังคมที่มีพื้นฐานมาจากทัศนคติ ความเชื่อที่เป็นพลวัต (dynamics) ซึ่งอาจแตกต่างกันในแต่ละวิชาชีพ (disciplinary specialization) นักวิจัยจำเป็นจะต้องตระหนักและเข้าใจถึงคุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งมีความแตกต่างจากการวิจัยเชิงปริมาณที่ชุมชนวิจัยไทยและสังคมไทยมีความคุ้นเคยเป็นอย่างดี และการที่จะศึกษาคุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพให้เข้าใจอย่างชัดเจนนั้น วิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจดังกล่าวคือวิธีการเปรียบเทียบคุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งคณะผู้ศึกษาเห็นว่าการเปรียบเทียบคุณลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณที่น่าเสนอไว้โดย จำเนียร จวงตระกูล [14] มีความกระชับและชัดเจนที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้นจึงได้นำมาเสนอเพื่อใช้เป็นฐานในการศึกษาต่อไป ดังตารางที่ 1 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกระบวนการดำเนินการวิจัยระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ

ประเด็นเปรียบเทียบ	การวิจัยเชิงปริมาณ	การวิจัยเชิงคุณภาพ
1. การกำหนดหัวข้อเรื่องการวิจัย	ประเด็นที่จะศึกษามุ่งเน้นการพิสูจน์หรือยืนยัน ความจริง	ประเด็นที่จะศึกษามุ่งเน้นการหาความจริงหรืออธิบายความจริง
2. การตั้งคำถามการวิจัย	มุ่งเน้นการพิสูจน์ความจริง	มุ่งเน้นการแสวงหาความจริง
3. การกำหนดกระบวนการทัศนการวิจัย	เน้นที่กระบวนการทัศนปฏิภาณนิยม	เน้นที่กระบวนการทัศนสร้างสรรค์นิยม
4. การกำหนดยุทธศาสตร์การวิจัย	มียุทธศาสตร์หลักสองแบบคือการทดลองกับการสำรวจ	มียุทธศาสตร์หลักให้เลือกใช้หลายแบบ เช่น แบบบรรยาย แบบศึกษาปรากฏการณ์ แบบศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูล แบบการศึกษาวัฒนธรรมและแบบกรณีศึกษา เป็นต้น
5. การทบทวนวรรณกรรม	กระทำอย่างละเอียดลึกซึ้ง อย่างเพียงพอเพื่อสกัดตัวแปรที่จะนำมาทำการศึกษา	กระทำพอประมาณเพื่อทำความเข้าใจในประเด็นที่จะทำการศึกษากการวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลบางประเภทไม่ให้เกิดการทบทวนวรรณกรรมล่วงหน้าเพื่อป้องกันมิให้วรรณกรรมไปครอบงำความคิดของนักวิจัยในการค้นพบทฤษฎี

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกระบวนการดำเนินการวิจัยระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ
(ต่อ)

ประเด็นเปรียบเทียบ	การวิจัยเชิงปริมาณ	การวิจัยเชิงคุณภาพ
6. การกำหนดตัวแปรที่จะทำการศึกษา	กำหนดตัวแปรที่กระชับอย่างชัดเจนเพื่อนำไปดำเนินการศึกษาต่อไป	ไม่มีการกำหนดตัวแปรเพียงแต่กำหนดประเด็นที่จะใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการศึกษา
7. การกำหนดสมมุติฐานการวิจัย	ส่วนใหญ่จะมีการกำหนดสมมุติฐานไว้ล่วงหน้าเพื่อทำการทดสอบหรือยืนยันแต่ในกรณีที่เป็นการวิจัยแบบการสำรวจทั่วไป (Exploratory) จะไม่มีการกำหนดสมมุติฐาน	ไม่มีการกำหนดสมมุติฐานการวิจัยไว้ล่วงหน้าแต่ในบางกรณีสมมุติฐานจะเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยโดยการนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบของสมมุติฐานเพื่อใช้ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณต่อไป
8. การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย	มีการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยโดยนำตัวแปรและสมมุติฐานมาจัดทำกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ล่วงหน้า	ไม่มีการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยไว้ล่วงหน้าแต่อาจกำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัยไว้ส่วนกรอบแนวคิดนั้นจะเกิดจากผลการวิจัยซึ่งในการนำเสนอผลการวิจัยนั้นอาจนำเสนอเป็นแบบจำลองหรือกรอบแนวคิดการวิจัย
9. การกำหนดกลุ่มและจำนวนประชากร	มีการกำหนดกลุ่มประชากรและจำนวนประชากรที่จะใช้ในการดำเนินการวิจัยไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน ยกเว้นกรณีที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนของประชากรจะใช้วิธีการจำเพาะในการกำหนดกลุ่มและจำนวนประชากร	มีการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลไว้กว้าง ๆ แต่ยังไม่สามารถกำหนดจำนวนประชากรได้เนื่องจากใช้ผู้ให้ข้อมูลในจำนวนที่ไม่มากนักและต้องขึ้นอยู่กับความอึดตัวของข้อมูลเป็นสำคัญ
10. การกำหนดจำนวนตัวอย่าง	มีวิธีการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างหลายวิธีให้เลือกใช้ในการกำหนดจำนวนตัวอย่างไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน	ไม่สามารถกำหนดจำนวนตัวอย่างที่แน่นอน ชัดเจนได้เนื่องจากจะต้องเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลไปในเวลาเดียวกันจนกระทั่งข้อมูลอึดตัว แต่มีวิธีการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างไว้เป็นการชั่วคราว (Tentative) โดยเป็นการประมาณการซึ่งส่วนใหญ่จะใช้จากประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญหรือ หรือจากโครงการวิจัยที่คล้ายคลึงกันในอดีตและอาจใช้วิธีคำนวณหาจุดอึดตัวของข้อมูล เพื่อใช้เป็นฐานในการกำหนดจำนวนตัวอย่างไว้เป็นการชั่วคราวได้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกระบวนการดำเนินการวิจัยระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ
(ต่อ)

ประเด็นเปรียบเทียบ	การวิจัยเชิงปริมาณ	การวิจัยเชิงคุณภาพ
11. การสุ่มตัวอย่าง	มีวิธีการสุ่มตัวอย่างให้เลือกใช้หลายวิธี	เน้นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงแต่ในบางยุทธศาสตร์มีวิธีการสุ่มตัวอย่างที่ใช้จำเพาะประกอบด้วย เช่น ยุทธศาสตร์การศึกษาปรากฏการณ์จะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดกฎเกณฑ์ไว้ล่วงหน้าประกอบในขณะที่แบบการศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเชิงทฤษฎี หลังจากใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในตอนต้น
12. การเก็บรวบรวมข้อมูล	เน้นที่ใช้แบบสอบถามเป็นหลัก โดยเก็บข้อมูลให้ครบถ้วนแล้วจึงนำมาจัดการและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล	มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลายวิธี เช่น การสังเกต การเก็บรวบรวมเอกสาร พยานหลักฐานต่างๆ การสนทนากลุ่ม เป็นต้น แต่ส่วนใหญ่จะเน้นที่การสัมภาษณ์เชิงลึก โดยเก็บข้อมูลไปและวิเคราะห์ข้อมูลไปในเวลาเดียวกันจนกระทั่งข้อมูลอิ่มตัวจึงยุติการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล
13. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	ใช้แบบสอบถามเป็นหลัก	ใช้แบบเก็บรวบรวมข้อมูลหลายแบบ แต่เน้นที่แบบสัมภาษณ์เป็นหลัก
14. การวิเคราะห์ข้อมูล	วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแบบต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ข้อมูล	วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยทั่วไปและตามแบบของการวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้จำเพาะกับแต่ละยุทธศาสตร์การวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีกระบวนการและขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลของแต่ละยุทธศาสตร์การวิจัยเป็นการจำเพาะนอกจากนี้ในแต่ละยุทธศาสตร์การวิจัยยังมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกันออกไปหลายวิธี

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกระบวนการดำเนินการวิจัยระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ
(ต่อ)

ประเด็นเปรียบเทียบ	การวิจัยเชิงปริมาณ	การวิจัยเชิงคุณภาพ
15. โปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	มีโปรแกรมสำเร็จรูปที่ใช้สถิติหลายชนิดให้เลือกใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละโครงการโปรแกรมสำเร็จรูปสามารถทำแทนนักวิจัยได้	มีโปรแกรมสำเร็จรูปช่วยในการวิจัยหลายรูปแบบให้เลือกใช้แต่โปรแกรมสำเร็จรูปไม่สามารถทำแทนนักวิจัยได้เพียงแต่ช่วยให้การวิเคราะห์มีความรวดเร็วและถูกต้องแม่นยำมากขึ้น
16. การนำเสนอข้อมูล	นำเสนอข้อมูลเป็นตัวเลข สถิติ แบบตาราง กราฟ หรือ รูปภาพ	นำเสนอข้อมูลเป็นข้อความ ตาราง หรือ รูปภาพซึ่งส่วนใหญ่ไม่ใช่ตัวเลขแต่เป็นตัวหนังสือแทน
17. การนำเสนอผลการวิจัย	นำเสนอผลการทดสอบหรือยืนยันการทดสอบเป็นหลัก	นำเสนอผลการวิจัยหลายรูปแบบเน้นการอธิบายขยายความให้มีความชัดเจนอาจนำเสนอตัวแปร หรือ สมมุติฐานหรือกรอบแนวคิดหรือแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากผลการวิจัย
18. การสร้างความน่าเชื่อถือของงานวิจัย	ใช้สถิติตัวเลขในการวัดค่าความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น เป็นเกณฑ์ในการตัดสิน	อาศัยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญเป็นหลักโดยการใช้ดุลพินิจในการตัดสินถึงความถูกต้องเหมาะสม
19. การใช้มาตรการทางจริยธรรมในการวิจัย	ปฏิบัติตามกรอบแนวทางจริยธรรมและจรรยาบรรณนักวิจัยโดยทั่วไป อย่างไรก็ตามการสำรวจพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การสำรวจการใช้สารเสพติดในกลุ่มเยาวชน จะต้องไม่สามารถระบุตัวตนของผู้ให้ข้อมูลได้	มีการกำหนดมาตรการทางจริยธรรมที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพอย่างลึกซึ้งและทั่วถึงเช่น การขอคำยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลหรือจากผู้ปกครองผู้อนุญาตหรือผู้พิทักษ์แล้วแต่กรณี เป็นต้น
20. การนำเสนอรายงานการวิจัย	มีการกำหนดจำนวนบทของรายงานการวิจัยไว้เป็นการแน่นอนตายตัว	มีความยืดหยุ่นในการนำเสนอรายงานการวิจัยไม่มีการกำหนดจำนวนบทของเนื้อหาตายตัวทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาและวิธีการนำเสนอที่จะทำให้ผู้อ่าน และผู้ใช้งานวิจัย ได้มีความเข้าใจถูกต้องชัดเจน

ที่มา: จำเนียร จวงตระกูล (2567)

จากตารางที่ 1 จะเห็นว่าประเด็นความแตกต่างที่สำคัญระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพกับการวิจัยเชิงปริมาณนั้นมักจะเป็นประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยกับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยผู้ให้ข้อมูล ซึ่งนำไปสู่ประเด็นจริยธรรมการวิจัยที่นักวิจัยจะต้องปฏิบัติต่อผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมการวิจัย ดังนั้นในลำดับต่อไปจะได้นำเสนอความหมายของจริยธรรมการวิจัยเพื่อใช้เป็นฐานในการศึกษาต่อไป

2) ความหมายของจริยธรรมการวิจัย โดยอาศัยข้อมูลที่น่าเสนอโดย จำเนียร จวงตระกูล [15]; จำเนียร จวงตระกูล, ลัดดาวัลย์ สารานู, พนา ดุลยพัชร และ สานนท์ อนันตานนท์ [16] ประกอบกับการทบทวนวรรณกรรม [15; 17; 18; 19; 20; 21; 22; 23; 24; 25; 26; 27] คณะผู้ศึกษาสรุปว่า จริยธรรมการวิจัยหมายถึงหลักการและแนวทางในนำเอาหลักการทางจริยธรรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องไปกำหนดมาตรการทางจริยธรรมเพื่อใช้ในการดำเนินการตลอดการดำเนินการโครงการวิจัยเพื่อการวิจัย ดำเนินการอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมอาจจะนำไปสู่คุณภาพของผลการวิจัยและความเชื่อถือได้ของการวิจัยจากผู้มีส่วนได้เสียเสียในงานวิจัยรวมทั้งสังคมในส่วนรวม ดังนั้นจริยธรรมการวิจัยจึงเป็นส่วนประกอบที่เป็นส่วนควบ (integral) สำคัญของการวิจัยที่นักวิจัยจะต้องตระหนักและยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติในการดำเนินการวิจัยอย่างถูกต้องครบถ้วนและเคร่งครัดตั้งต่อต้นจนจบโครงการวิจัยที่จะนำไปสู่คุณภาพของผลการวิจัยและความเชื่อถือได้ของการวิจัยจากผู้มีส่วนได้เสียเสียในงานวิจัยรวมทั้งสังคมในส่วนรวมเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาในลำดับต่อไปจะได้นำเสนอหลักการจริยธรรมต่อไป

3) หลักการจริยธรรมการวิจัย จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมการวิจัยที่ได้นำเสนอไว้ข้างต้นนำไปสู่การศึกษาหลักการจริยธรรมการวิจัยโดยการศึกษารายงาน Belmont [28; 29; 30; 31] และงานอื่น ๆ [15; 16; 17; 18; 19] คณะผู้ศึกษาสรุปว่ามีหลักการจริยธรรมที่สำคัญสามประการ ดังแสดงในตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 หลักการจริยธรรมการวิจัย

หลักการจริยธรรมการวิจัย	คำอธิบาย
ความเคารพต่อบุคคล (respect for person)	การให้ความเคารพต่อบุคคล มีส่วนประกอบทางด้านจริยธรรมอย่างน้อยสองประการคือ ประการแรก ปึงเจกบุคคลควรได้รับการปฏิบัติต่อในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีความเป็นอิสระพึ่งพาตนเองได้ (autonomous agents) และประการที่สองคือบุคคลผู้มีความเป็นอิสระและสามารถพึ่งพาตนเองได้น้อยลง (diminished autonomy) มีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครอง ดังนั้นหลักการจริยธรรมว่าด้วยการให้ความเคารพต่อบุคคลจึงแบ่งข้อกำหนดทางคุณธรรมออกเป็นสองส่วนคือ ข้อกำหนดด้านการรับรู้ความเป็นอิสระพึ่งพาตนเองได้ของบุคคล และข้อกำหนดด้านการที่จะต้องปกป้องคุ้มครองบุคคลผู้มีความเป็นอิสระและสามารถพึ่งพาตนเองได้น้อยลง หลักการให้ความเคารพต่อบุคคลจึงมีประเด็นจริยธรรมที่สำคัญ คือ การประคับประคองคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (privacy) และการปกป้องคุ้มครองข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับทั้งข้อมูลส่วนบุคคลและข้อมูลการวิจัยที่ได้ให้แก่กนักวิจัย (confidentiality) รวมทั้งการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยการปกปิดตัวตนของบุคคลหรือผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (anonymity) เพื่อเป็นการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจากความเสี่ยต่อภัยอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการวิจัย

ตารางที่ 2 หลักการจริยธรรมการวิจัย (ต่อ)

หลักการจริยธรรมการวิจัย	คำอธิบาย
ความมีคุณประโยชน์ (beneficence)	ในหลักการทางจริยธรรมนั้นบุคคลจะต้องได้รับการปฏิบัติต่ออย่างมีจริยธรรมไม่เพียงแต่การเคารพต่อการตัดสินใจของบุคคลและปกป้องคุ้มครองบุคคลจากอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการวิจัยเท่านั้น หากแต่ยังต้องใช้ความพยายามให้ได้มาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดี (well-being) ของบุคคลอีกด้วย การปฏิบัติดังกล่าวอยู่ภายใต้หลักการจริยธรรมว่าด้วยความมีคุณประโยชน์ คำว่าคุณประโยชน์ (beneficence) นั้น เป็นที่เข้าใจว่ามีความหมายครอบคลุมถึงการกระทำที่แสดงออกให้เห็นถึงความกรุณาปราณีหรือการกุศลที่มีความหมายไปไกลกว่าการปฏิบัติตามพันธกรณีอย่างเคร่งครัดซึ่งในรายงาน Belmont มีความหมาย ในลักษณะที่แข็งแกร่งกว่าการปฏิบัติตามพันธกรณีอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ได้มีการกำหนดกฎกติกาโดยทั่วไปสองประการเพื่อสนับสนุนการแสดงออกอย่างชัดเจนตามหลักการนี้คือ (1) การไม่ก่อให้เกิดอันตรายใด ๆ (do not harm) และ (2) การก่อให้เกิดคุณประโยชน์มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และลดอันตรายลงไปถึงมากที่สุด
ความมีคุณประโยชน์ (beneficence)	(maximize possible benefits and minimize possible harms) ประเด็นที่สำคัญที่จะต้องพิจารณาในหลักการนี้คือความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ไม่สมควรจะแลกมาได้ด้วยอันตรายต่าง ๆ ที่ได้เกิดแก่บุคคลและผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย
ความยุติธรรม (justice)	หลักการว่าด้วยความยุติธรรมนี้มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาที่สำคัญคือใครควรจะเป็นผู้ได้ประโยชน์จากการวิจัยนี้ คำถามนี้เป็นคำถามสำคัญในหลักการว่าด้วยความยุติธรรมคือ ความเป็นธรรม (fairness) การกระจายผลประโยชน์หรือผลที่จะได้รับจากการวิจัย (“fairness in distribution” or “what is deserved”) ตามหลักการนี้ความไม่เป็นธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อ ผู้ที่สมควรได้รับผลประโยชน์บางประการถูกปฏิเสธไม่ได้รับสิ่งที่สมควรได้รับตามสิทธิ์เหล่านั้นโดยปราศจากเหตุผลอันสมควร หรือเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งต้องรับภาระหนักเกินกว่าที่จำเป็น แนวทางการพิจารณาความยุติธรรมตามหลักการนี้ประกอบด้วย (1) การแบ่งปันให้แต่ละบุคคลอย่างเท่าเทียมกัน (to each person an equal share) (2) ให้แต่ละบุคคลตามความจำเป็นของแต่ละบุคคล (to each person according to individual need) (3) ให้แต่ละบุคคลตามความพยายามหรือการกระทำของแต่ละบุคคล (to each person according to individual effort) (4) ให้แต่ละบุคคลตามส่วนของส่วนช่วยที่ได้มีให้แก่สังคม (to each person according to societal contribution) และ (5) ให้แต่ละบุคคลตามส่วนของคุณงามความดีของแต่ละบุคคล (to each person according to merit)

ที่มา: ปรับจาก จำเนียร จวงตระกูล, ลัดดาวัลย์ สำราญ, พนา ดุลยพัชร และ สานนท์ อนันตานนท์, (2567); Department of Health, Education, and Welfare, (1979); Nagai, Nakazawa, Akabayashi, (2022)

จากตารางที่ 2 จะเห็นว่าหลักการจริยธรรมการวิจัยตามรายงาน Belmont ประกอบกับคำอธิบายในวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมีหลักการจริยธรรมการวิจัยสามประการ คือ การให้ความเคารพต่อบุคคล ความเป็นคุณประโยชน์ และความยุติธรรมในการดำเนินการโครงการวิจัย ซึ่งนักวิจัยจะต้องตระหนักและยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติอย่างถูกต้องและครบถ้วนในการดำเนินการวิจัยตั้งแต่ต้นจนจบสิ้นโครงการวิจัย หลักการจริยธรรมการวิจัยแต่ละข้อมีประเด็นจริยธรรมและมาตรการทางจริยธรรมในรายละเอียดจำเพาะที่นักวิจัยจะต้องตระหนักและยึดถือปฏิบัติในการดำเนินการวิจัยแตกต่างกันออกไป ซึ่งในบทความนี้จะได้นำเสนอประเด็นจริยธรรมและมาตรการทางจริยธรรมว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยการปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักการจริยธรรมว่าด้วยการให้ความเคารพต่อบุคคล เพื่อเป็นฐานในการศึกษาต่อไปจะได้นำเสนอประเด็นจริยธรรมและมาตรการทางจริยธรรมว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยการปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับในลำดับต่อไป

4) ประเด็นจริยธรรมการวิจัยว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ (confidentiality) จากการทบทวนวรรณกรรม [15; 16; 17; 18; 19; 32; 33; 34; 35; 36; 37; 38; 39] คณะผู้ศึกษาเห็นว่า ในการทำความเข้าใจในแนวคิดของประเด็นจริยธรรม ประเด็นนี้จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับแนวคิดที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงต่อเนื่องกันอีกสองประการคือ แนวคิดว่าด้วยความเป็นส่วนตัวของบุคคล (privacy) กับแนวคิดว่าด้วยการปกปิดตัวตนของบุคคล (anonymity) ทั้งนี้ ความเป็นส่วนตัวของบุคคล (privacy) หมายถึง การให้ความเคารพในสิทธิหรืออำนาจของบุคคลหรือผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยในการควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลของตนจากการรุกราน การเข้าถึงหรือการเปิดเผยข้อมูลเหล่านั้นโดยมิชอบ ข้อมูลส่วนบุคคลรวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย จิตใจ เกียรติยศ และชื่อเสียงรวมถึงทรัพย์สินและอื่น ๆ ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ความเป็นส่วนตัวของบุคคลจึงเป็นสิทธิอันชอบธรรมที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายและหลักการจริยธรรม นอกจากนี้ยังถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นสิทธิมนุษยชนอีกด้วย ส่วนการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ (confidentiality) นั้นเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบหรือพันธกรณีของนักวิจัยที่จะต้องให้ความเคารพต่อบุคคลหรือผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการปกป้องคุ้มครองข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยการปกปิดไว้เป็นความลับที่จะไม่เปิดเผยต่อบุคคลอื่นใดหรือต่อสาธารณะ ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใดก็ตาม ส่วนแนวคิดว่าด้วยการปกปิดตัวตนของบุคคลหรือผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (anonymity) นั้นหมายถึงการให้ความเคารพต่อบุคคลหรือผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยใช้วิธีการที่กระทำโดยชอบและเป็นที่ยอมรับในการปกป้องคุ้มครองความเป็นส่วนตัวและความลับของข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย

ดังนั้น การปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ (confidentiality) จึงหมายถึงการที่นักวิจัยปกป้องคุ้มครองตัวตนและข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจากการเข้าถึงหรือการเปิดเผยโดยมิชอบ ทั้งนี้ต้องกระทำควบคู่ไปกับการปกปิด (anonymity) ตัวตนของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ซึ่งหมายถึงการที่นักวิจัยทำการถอดถอนข้อมูลใด ๆ ที่จะนำไปสู่ความสามารถที่จะระบุตัวตนของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ออกจากข้อมูลและรายงาน เช่น ชื่อ สถานที่ หรือคุณลักษณะต่าง ๆ ที่สามารถนำไปสู่การระบุตัวตนของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ ซึ่งมีมาตรการทางจริยธรรมที่นำมาใช้ในการดำเนินการหลายประการดังจะได้นำเสนอในลำดับต่อไป

4) มาตรการทางจริยธรรมว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ (ethical Protocols) จากการทบทวนวรรณกรรม [15; 16; 17; 18; 19; 32; 33; 34; 35; 36; 37; 38; 39] คณะผู้ศึกษาสรุปว่ามาตรการทางจริยธรรมว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ มีแนวทางการดำเนินการดังแสดงในตารางที่ 3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 มาตรการทางจริยธรรมว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ

มาตรการทางจริยธรรมการวิจัย	คำอธิบาย
1. การขอคำยินยอมจากผู้ร่วมโครงการวิจัย (informed consent)	ประเด็นสำคัญในส่วนนี้คือการให้คำยินยอมในการเข้าร่วมโครงการวิจัยต้องเป็นการให้คำยินยอมจากการที่ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับการแจ้งข้อมูลอย่างครบถ้วนทุกด้าน นับตั้งแต่วัตถุประสงค์ของการวิจัย กระบวนการและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยตั้งแต่ต้นจนจบ การได้รับข้อมูลการนำข้อมูลไปใช้ การบริหารจัดการข้อมูล สิทธิของผู้ร่วมโครงการวิจัยและอำนาจของผู้ร่วมโครงการวิจัยในการควบคุมข้อมูล โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลส่วนบุคคล ตลอดจนความเสี่ยงต่อภัยอันตรายต่าง ๆ อันอาจเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการวิจัย การชดเชยค่าเสียหายหรือการให้ค่าตอบแทน รวมทั้งสิทธิและอำนาจในการที่จะถอนตัวออกจากโครงการวิจัยเมื่อใดก็ได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจอันเป็นการใช้อำนาจการตัดสินใจอย่างเด็ดขาด ไม่มีผู้ใดสามารถขัดขวางได้ เมื่อได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วนจากนักวิจัยแล้วผู้ร่วมโครงการวิจัยจึงตัดสินใจเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยไม่มีการบังคับขู่เข็ญหรือใช้อิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย และแม้ว่าจะได้รับคำยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยแล้วก็ได้หมายความว่านักวิจัยจะสามารถใช้ข้อมูลต่าง ๆ โดยไม่มีขอบเขต นักวิจัยจำเป็นต้องกำหนดและปฏิบัติตามมาตรการทางจริยธรรมต่าง ๆ อย่างเคร่งครัดควบคู่ไปด้วย เช่น การปกปิดความเป็นตัวตนของผู้ร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ และการกำหนดขอบเขตของโครงการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเก็บข้อมูลที่เพียงพอตามความจำเป็น เป็นต้น
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลให้เพียงพอตามที่จำเป็น (minimize data collection)	แม้ว่าข้อมูลจะเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการวิจัยเพราะถ้าไม่มีข้อมูลก็ไม่สามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ แต่การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นควรมีขอบเขตที่จำกัดที่เพียงพอที่จะได้คำตอบของคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นต้องทำทั้งสองอย่างควบคู่กันไปในเวลาเดียวกันจนข้อมูลอิ่มตัว และเมื่อข้อมูลอิ่มตัวจากการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วจึงยุติการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นนักวิจัยจึงไม่ควรเก็บรวบรวมข้อมูลเกินกว่าที่จำเป็นต่อการตอบคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ตารางที่ 3 มาตรการทางจริยธรรมว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ (ต่อ)

มาตรการทาง จริยธรรมการวิจัย	คำอธิบาย
3. การปกปิดตัวตนของ ผู้ร่วมโครงการวิจัย (anonymization)	จากข้อมูลที่ได้รับจากผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยผ่านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลซึ่งส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นจะมีทั้งข้อมูลที่เป็นเชิงบวกและเชิงลบต่อบุคคลหรือองค์การที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่น การวิพากษ์วิจารณ์การบริหารหรือการดำเนินงานหน่วยงานที่ผู้ร่วมโครงการวิจัยสังกัดซึ่งเป็นสถานที่ดำเนินการวิจัยอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงหรืออันตรายต่อผู้ให้ข้อมูลได้ไม่ว่าจะเป็นอันตรายต่อร่างกาย จิตใจ ชีวิตและทรัพย์สิน ดังนั้นการปกปิดความเป็นตัวตนของผู้ร่วมโครงการวิจัยผู้ให้ข้อมูลจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ไม่สามารถละเมิดได้นักวิจัยจะต้องมีมาตรการที่จะดำเนินการเพื่อไม่ให้ผู้อ่านงานวิจัยสามารถระบุหรือสอบทานกลับไปจนสามารถระบุได้ว่าผู้ใดเป็นผู้ให้ข้อมูลส่วนนั้น ๆ ได้ เพื่อปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลจากความเสี่ยงต่อภัยอันตรายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้จากการให้ข้อมูล ดังนั้นการนำเสนอข้อมูลใด ๆ ที่อาจนำไปสู่การระบุตัวตนของผู้ให้ข้อมูลได้จึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถกระทำได้ เช่น การระบุชื่อตำแหน่งงาน สถานที่ทำงาน นำเสนอภาพถ่ายของผู้ร่วมโครงการวิจัยหรือการนำเสนอภาพถ่ายของนักวิจัยที่ทำการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย หรือข้อมูลอื่น ๆ จึงไม่อาจกระทำได้และถือว่าเป็นการละเมิดจริยธรรมการวิจัยอย่างร้ายแรงเนื่องจากเมื่อเกิดสิ่งใดขึ้นกับผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยผู้ให้ข้อมูลแล้วผลย่อมกลับมาสู่นักวิจัยและโครงการวิจัยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ที่มา: จำเนียร จวงตระกูล, ลัดดาวัลย์ สำราญ, พนา ดุลยพัชร และ สานนท์ อนันตานนท์, (2567); Hecker & Kalpokas, (2024)

จากตารางที่ 3 มาตรการทางจริยธรรมว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับที่นักวิจัยสามารถนำมาใช้ดำเนินการได้ประกอบด้วย การขอคำยินยอมจากผู้ร่วมโครงการวิจัย (informed consent) การเก็บรวบรวมข้อมูลให้เพียงพอตามที่จำเป็น (minimize data collection) และการปกปิดตัวตนของผู้ร่วมโครงการวิจัย (anonymization) วิธีการที่มักจะมีประเด็นทางจริยธรรมโดยทั่วไปคือประเด็นการปกปิดตัวตนของผู้ร่วมโครงการวิจัยซึ่งมีวิธีการดำเนินการหลายประการซึ่งจะได้นำเสนอในลำดับต่อไป

5) วิธีดำเนินการตามมาตรการทางจริยธรรมว่าด้วยการปกป้องความเป็นส่วนตัวของผู้ร่วมโครงการวิจัย จากการทบทวนวรรณกรรม [15; 16; 17; 18; 19; 32; 33; 34; 35; 36; 37; 38; 39; 40; 41; 42] คณะผู้ศึกษาสรุปวิธีการที่ใช้ในการดำเนินการตามมาตรการทางจริยธรรมว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ มีแนวทางการดำเนินการดังแสดงในตารางที่ 4 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 วิธีการดำเนินการตามมาตรการทางจริยธรรมว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดย
ปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ

วิธีการมาตรการ ทางจริยธรรม	คำอธิบาย
1. การดำเนินการกับ ข้อมูลและการเก็บรักษา ข้อมูลในคลังข้อมูล (data handling and storage)	วิธีการดำเนินการกับข้อมูล การใช้ข้อมูล การเผยแพร่ข้อมูล หรือ การเก็บ รักษาข้อมูลเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่นักวิจัยจะต้องใช้และเก็บรักษาข้อมูลไว้ เป็นความลับ ในกรณีที่เป็นข้อมูลเอกสารควรล็อกกุญแจและนักวิจัยเก็บ กุญแจไว้โดยกำหนดผู้มีอำนาจในการดำเนินการและการใช้ข้อมูลเท่านั้นที่มี สิทธิ์เข้าถึงข้อมูล ในกรณีที่เป็นข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องเก็บไว้อย่างเป็นระบบ และมีรหัสการเข้าถึงข้อมูลซึ่งเก็บรักษาไว้โดยนักวิจัยและสามารถเข้าถึงข้อมูล ได้เฉพาะผู้มีสิทธิ์และอำนาจเข้าถึงข้อมูลได้ตามที่กำหนดไว้เท่านั้น
2. การขอคำยินยอมจาก ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (informed consent)	เป็นวิธีการที่สำคัญอย่างยิ่งประการหนึ่งตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นซึ่งอยู่บน พื้นฐานของการที่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้รับแจ้งข้อมูลข่าวสารอย่างครบถ้วน รอบด้านอย่างสมบูรณ์ในทุกประเด็นทุกประการรวมทั้งการปกป้องคุ้มครอง ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็น ความลับ
3. การทำสัญญาการ ปกปิดผู้เข้าร่วม โครงการวิจัยไว้เป็น ความลับ (confidentiality agreements)	เป็นวิธีการที่สำคัญอย่างหนึ่งที่นักวิจัยสามารถนำไปใช้เพื่อให้สัญญาเพื่อสร้าง ความมั่นใจให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยในการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง โดยปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ และเป็น หลักประกันที่จะให้ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยมีความมั่นใจและเชื่อถือไว้วางใจใน ตัวนักวิจัยและโครงการวิจัยว่ามีความปลอดภัยซึ่งจะทำให้ผู้เข้าร่วม โครงการวิจัยเปิดเผยและให้ข้อมูลแก่นักวิจัยได้อย่างเต็มที่ตามคำถามและ วัตถุประสงค์ของการวิจัย
4. การปกปิดตัวตนของ ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (participant anonymity)	เป็นอีกวิธีการหนึ่งในการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยปกปิด ข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับซึ่งนักวิจัยจะไม่เปิดเผยหรือ นำเสนอข้อมูลใด ๆ ที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยหรือการ นำเสนอหน่วยงานหรือรูปภาพหรือข้อมูลใด ๆ ที่อาจทำให้ระบุตัวผู้ให้ข้อมูล ได้ นักวิจัยอาจใช้นามสมมุติ (pseudonyms) หรือรหัส (codes) ซึ่งอาจเป็น ตัวเลขหรือตัวอักษรหรืออย่างอื่นแทนชื่อผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยในการ นำเสนอข้อมูลและรายงานการวิจัยเพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงปัญหาการระบุตัว ผู้ให้ข้อมูลได้อันอาจเป็นความเสี่ยงภัยและอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เข้าร่วม โครงการวิจัยได้

ตารางที่ 4 วิธีการดำเนินการตามมาตรการทางจริยธรรมว่าด้วยการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดย
ปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ(ต่อ)

วิธีการมาตรการ ทางจริยธรรม	คำอธิบาย
5. การตรวจสอบโครงการ โดยคณะกรรมการ จริยธรรมการวิจัย (ethical review)	เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดการปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ โดยปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ ทั้งนี้ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยประจำสถาบัน (institutional review board: IRB) จะเป็นผู้ตรวจสอบโครงการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง วิธีการเก็บ รวบรวมข้อมูล การจัดการข้อมูล การใช้ข้อมูล การเก็บรักษาข้อมูล รวมตลอด ถึงการดำเนินการต่างๆ ซึ่งจะทำให้เป็นที่แน่ใจได้ว่าจะไม่มีการเปิดเผยตัวตน ของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยผู้ให้ข้อมูล หรือดำเนินการใด ๆ ที่จะทำให้ผู้อ่าน สามารถระบุตัวผู้ให้ข้อมูลในโครงการวิจัยได้ว่าผู้ใดเป็นผู้ให้ข้อมูลเหล่านั้นอัน จะเป็นการปกป้องคุ้มครองความเสี่ยงภัยและอันตรายต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น จากการเข้าร่วมโครงการวิจัยได้

ที่มา: จำเนียร จวงตระกูล, ลัดดาวัลย์ สำราญ, พนา ดุลยพัชร และ สานนท์ อนันตานนท์, (2567);
Dougherty, (2021); Heaton, (2022); Hecker & Kalpokas, (2024)

จากตารางที่ 4 จะเห็นว่าวิธีการดำเนินการตามมาตรการทางจริยธรรมว่าด้วยการปกป้องคุ้มครอง
ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยโดยปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับมีหลายวิธีการ แต่วิธีการ
ที่มักจะเป็นปัญหาในการดำเนินการโดยทั่วไปคือประเด็นการปกปิดตัวตนของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย
(Participant anonymity) ซึ่งในส่วนนี้ได้นำเสนอวิธีการไว้สองวิธีการคือ นามสมมุติ (pseudonyms) หรือ
รหัส (codes) ซึ่งนักวิจัยสามารถนำไปใช้ในการดำเนินโครงการวิจัยเชิงคุณภาพของตนต่อไปได้

สรุปผลการศึกษา

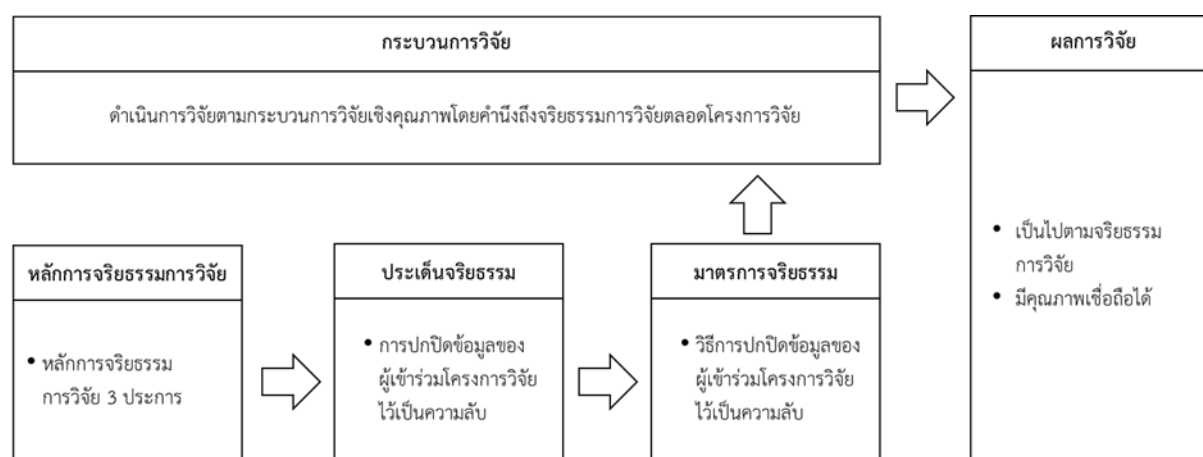
การศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่าจริยธรรมการวิจัย คือ ส่วนประกอบสำคัญของการวิจัยที่นักวิจัยจะต้อง
ตระหนักและยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติในการดำเนินการวิจัยอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และเคร่งครัด ตั้งแต่
ต้นจนจบโครงการวิจัยที่จะนำไปสู่คุณภาพของผลการวิจัยและความเชื่อถือได้ของการวิจัยจากผู้มีส่วนได้เสียใน
งานวิจัย รวมทั้งสังคมในส่วนรวม จริยธรรมการวิจัยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวิจัยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการ
วิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งนี้หลักการจริยธรรมที่สำคัญมีสามประการ ได้แก่ ประการ คือ การให้ความเคารพต่อบุคคล
ความมีคุณประโยชน์ และความยุติธรรมในการดำเนินการโครงการวิจัย ซึ่งนักวิจัยจะต้องตระหนักและยึดถือ
เป็นแนวทางปฏิบัติ ในบทความนี้เน้นที่หลักการจริยธรรมว่าด้วยความเคารพต่อบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้น
การปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ

ประเด็นจริยธรรมรวมทั้งมาตรการจริยธรรมตลอดจนวิธีการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตาม
ข้อกำหนดของจริยธรรมการวิจัยว่าด้วยการปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมการวิจัยไว้เป็นความลับ ยังมีปัญหา
ในทางปฏิบัติอยู่ในชุมชนวิจัยไทย ทั้งนี้จะเห็นได้จากการนำเสนอข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไม่ว่าจะเป็น
ข้อมูลส่วนบุคคลหรือข้อมูลที่ผู้เข้าร่วมการวิจัยได้เปิดเผยแก่นักวิจัยจะเห็นหน้าจากการนำเสนอข้อมูลส่วน
บุคคลหรือข้อมูลของผู้เข้าร่วมวิจัย ที่สามารถทำให้ผู้อ่านหรือผู้ใช้ข้อมูลนั้นสืบเสาะไประบุตัวผู้ให้ข้อมูลได้หรือ

แม้กระทั่งการนำเสนอภาพถ่ายของนักวิจัยกับผู้ให้ข้อมูลและภาพถ่ายกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำเนินการวิจัยในการวิจัยเชิงรูปภาพตีพิมพ์ในวารสาร ทางวิชาการที่อยู่ในฐานการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Intext: TCI) เป็นต้น จากการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาได้นำมาสังเคราะห์เป็นแบบจำลองการใช้มาตรการทางจริยธรรมการวิจัยว่าด้วยการปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ (confidentiality) เพื่อให้นักวิจัยโดยเฉพาะนักวิจัยใหม่หรือนักวิจัยที่ปรับเปลี่ยนกระบวนการวิจัยจากเดิมมาเป็นนักวิจัยเชิงคุณภาพสามารถนำไปพิจารณาประยุกต์ใช้ในการดำเนินโครงการวิจัยของตนได้ในโอกาสต่อไป

ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษา

จากผลการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้ศึกษาได้นำมาสังเคราะห์เป็นแบบจำลองแนวทางการปฏิบัติตามหลักการจริยธรรมการวิจัยว่าด้วยการให้ความเคารพต่อบุคคล (respect for person) และ การปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ (confidentiality) เพื่อปกป้องคุ้มครองผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจากความเสี่ยงภัย (risks) และอันตราย (harms) อันอาจเกิดขึ้นจากการที่ผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยได้ให้ข้อมูลแก่นักวิจัย ดังแสดงในภาพที่ 1 ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 แบบจำลองการใช้มาตรการทางจริยธรรมการวิจัยว่าด้วยการปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ (confidentiality)

ที่มา: คณะผู้ศึกษา (2567)

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้

1) ข้อเสนอแนะจากการศึกษา นักวิจัยเชิงคุณภาพโดยเฉพาะนักวิจัยใหม่หรือนักวิจัยที่ปรับเปลี่ยนกระบวนการทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพควรนำแบบจำลองการใช้มาตรการทางจริยธรรมการวิจัยว่าด้วยการปกปิดข้อมูลของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยไว้เป็นความลับ (confidentiality) ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยเพื่อให้เป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยและเป็นโครงการวิจัยที่เชื่อถือได้เป็นที่ยอมรับของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้ใช้งานวิจัยต่อไป

การวิจัยถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งในทางวิชาการที่อาจมีการกระทำใด การกระทำหนึ่งที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวโดยการรู้เท่าไม่ถึงการของนักวิจัย ผู้ที่อยู่ในกระบวนการวิจัย เช่น คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยประจำสถาบัน (institutional review board: IRB) หรือแม้แต่ผู้ให้ทุนวิจัย

หรือผู้นำผลงานวิจัยไปอ้างอิง ปัจจุบันยังมีพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๒ [43] ซึ่งเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากปัจจุบันมีการล่วงละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นจำนวนมากจนสร้างความเดือดร้อนรำคาญหรือความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้การเก็บรวบรวมใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการล่วงละเมิดดังกล่าว ทำได้โดยง่าย สะดวก และรวดเร็ว ก่อให้เกิดความเสียหายต่อเศรษฐกิจโดยรวม สมควรกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการทั่วไปขึ้น เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นหลักการทั่วไป จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ จึงสมควรที่จะมีการเผยแพร่ความรู้และความเข้าใจในกฎหมายดังกล่าวแก่ผู้เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นด้วย อีกทั้งจะเป็นการก่อให้เกิดความมั่นใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายว่าจะไม่เกิดความเสียหายในทางกฎหมายอันสืบเนื่องมาจากกฎหมายฉบับนี้

2) ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในโอกาสต่อไป ควรมีการศึกษาในประเด็นจริยธรรมการวิจัยอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลให้มีประสิทธิภาพและเพื่อให้มีมาตรการเยียวยาเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจากการถูกละเมิดสิทธิในข้อมูลส่วนบุคคลที่มีประสิทธิภาพอันสืบเนื่องจากการวิจัย ซึ่งไม่ได้อยู่ในขอบเขตของการศึกษานี้ โดยให้ศึกษาในละเอียดลึกซึ้งและตีพิมพ์เผยแพร่ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] Dhillon, P. (2022). How to write a good scientific review article. *The FEBS Journal*, 289(13), 3592-3602.
- [2] Green, B. N., Johnson, C. D., Adams, A. (2006). Writing narrative literature reviews for peer reviewed journals: secrets of the trade. *Journal of chiropractic medicine*, 5(3), 101-117.
- [3] Ferrari, R. (2015). Writing narrative style literature reviews. *Medical writing*, 24(4), 230-235.
- [4] Huelin, R., Iheanacho, I., Payne, K., & Sandman, K. (2015). What's in a name? Systematic and non-systematic literature reviews, and why the distinction matters. *The evidence*, 34-37.
- [5] Rahman, A., Zulkifle, M., Aslam, M., & Khan, M. R. (2019). Components of Writing a Review Article. *Journal of Integrated Community Health (ISSN 2319-9113)*, 8(1), 8-12.
- [6] จำเนียร จวงตระกูล, นพพงศ์ เกิดเงิน, ตระกูล จิตวัฒนากร, และภาวิช ครูช. (2566). แนวทางการเขียนบทความวิชาการเพื่อตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการสำหรับนักวิชาการใหม่. *วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 10 (1), 1-19.
- [7] จำเนียร จวงตระกูล, ศิวะพร ภูพันธ์, อุทัย อันพิมพ์ และอารี ผสานสินธุวงศ์. (2566). การใช้การวิจัยเชิงคุณภาพยุทธศาสตร์การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีจากข้อมูลในงานรัฐประศาสนศาสตร์: การทบทวนวรรณกรรมแบบไม่ใช้ระบบ. *PAAT Journal*, 5(10), 7-34.
- [8] จำเนียร จวงตระกูล, กล้าหาญ ณ น่าน และ พ.ต.ต.อรรถพล ศิริลัทธยากร. (2566). การนำการวิจัยแบบการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบไปใช้ในการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ในประเทศไทย. *PAAT Journal*, 5(9), 1-23.

- [9] Kitchenham, B., Brereton, O. P., Budgen, D., Turner, M., Bailey, J., & Linkman, S. (2009). Systematic literature reviews in software engineering—a systematic literature review. *Information and software technology*, 51(1), 7-15.
- [10] Snyder, H. (2019). Literature review as a research methodology: An overview and guidelines. *Journal of business research*, 104, 333-339.
- [11] Xiao, Y., & Watson, M. (2019). Guidance on conducting a systematic literature review. *Journal of planning education and research*, 39(1), 93-112.
- [12] Mengista, W., Soromessa, T., & Legese, G. (2020). Method for conducting systematic literature review and meta-analysis for environmental science research. *MethodsX*, 7, 100777.
- [13] Creswell, J. W., & Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.
- [14] จำเนียร จวงตระกูล (2567). เปรียบเทียบกระบวนการดำเนินการวิจัยระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ในความรู้พื้นฐานการวิจัยเชิงคุณภาพ. *เอกสารประกอบการสอนหลักสูตรปริญญาเอกสาขาการบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ*. 11 กุมภาพันธ์ 2567.
- [15] จำเนียร จวงตระกูล. (2563). *การออกแบบการวิจัย: ประเด็นจริยธรรมและความน่าเชื่อถือของงานวิจัยเชิงคุณภาพ*. บริษัท ศูนย์กฎหมายธุรกิจอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด.
- [16] จำเนียร จวงตระกูล, ลัดดาวัลย์ สำราญ, พนา ดุลยพัชร และ สานนท์ อนันตานนท์. (2567). จริยธรรมการวิจัย: การปกป้องคุ้มครองความเป็นส่วนตัวของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยเชิงคุณภาพ. *เอกสารร่างบทความทางวิชาการเพื่อนำเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการในฐานการอ้างอิงวารสารไทย*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศูนย์กฎหมายธุรกิจอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด.
- [17] จำเนียร จวงตระกูล. (2553). *การวิจัยเชิงคุณภาพ: เครื่องมือสร้างองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาประเทศ*. บริษัท ศูนย์กฎหมายธุรกิจอินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล จำกัด.
- [18] จำเนียร จวงตระกูล. (2565). *การวิจัยเชิงคุณภาพ: แนวทางการนำไปใช้เพื่อดำเนินการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา*. MNJ Supply.
- [19] จำเนียร จวงตระกูล, ตระกูล จิตวัฒนากร, วอนชนก ไชยสุนทร และวรรณภา ลือกิตตินันท์. (2564). มาตรการทางจริยธรรมในการขอรับและการให้ความยินยอมจากผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยในการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์. *Journal of HR intelligence*, 16(2), 63-81.
- [20] Kar, N. (2011). Ethics in research. *The Odisha Journal of Psychiatry*, 17, 23-28.
- [21] Greaney, A. M., Sheehy, A., Heffernan, C., Murphy, J., Mhaolrúnaigh, S. N., Heffernan, E., & Brown, G. (2012). Research ethics application: A guide for the novice researcher. *British Journal of Nursing*, 21(1), 38-43.
- [22] Vanclay, F., Baines, J. T., & Taylor, C. N. (2013). Principles for ethical research involving humans: ethical professional practice in impact assessment Part I. *Impact assessment and project appraisal*, 31(4), 243-253.

- [23] Dooly, M., Moore, E., & Vallejo, C. (2017). *Research ethics*. In E. Moore & M. Dooly (Eds), *Qualitative approaches to research on plurilingual education* (pp. 351-362). Research-publishing.net.
- [24] Bitter, C. C., Ngabirano, A. A., Simon, E. L., & Taylor, D. M. (2020). Principles of research ethics: A research primer for low-and middle-income countries. *African Journal of Emergency Medicine*, 10, S125-S129.
- [25] Armond, A. C. V., Gordijn, B., Lewis, J., Hosseini, M., Bodnár, J. K., Holm, S., & Kakuk, P. (2021). A scoping review of the literature featuring research ethics and research integrity cases. *BMC Medical Ethics*, 22(1), 50.
- Bhandari, P. (2021). *Ethical Considerations in Research: Types & Examples*. Retrieved February 17, 2024, from <https://www.scribbr.com/methodology/research-ethics/>
- [26] Drolet, M. J., Rose-Derouin, E., Leblanc, J. C., Ruest, M., & Williams-Jones, B. (2023). Ethical Issues in research: perceptions of researchers, research ethics board members and research ethics experts. *Journal of Academic Ethics*, 21(2), 269-292.
- [27] Lindemann, T., & Häberlein, L. (2023). Contours of a research ethics and integrity perspective on open science. *Frontiers in Research Metrics and Analytics*, 8, 1052353.
- [28] Department of Health, Education, and Welfare. (1979). *THE BELMONT REPORT office of the secretary ethical principles and guidelines for the protection of human subjects of research the national commission for the protection of human subjects of biomedical and behavioral research April 18, 1979*. Retrieved February 17, 2024, from <https://www.hhs.gov/ohrp/regulations-and-policy/belmont-report/read-the-belmont-report/index.html>
- [29] Miracle, V. A. (2016). The Belmont Report: The triple crown of research ethics. *Dimensions of critical care nursing*, 35(4), 223-228.
- [30] Czubaruk, K. (2019). The Belmont Report: What is it and how does it relate to today's clinical trials. *Cancer Support Community*. from <https://www.cancersupportcommunity.org/blog/2019/10/belmont-report-what-it-andhow-does-it-relate>.
- [31] Nagai, H., Nakazawa, E., & Akabayashi, A. (2022). The creation of the Belmont Report and its effect on ethical principles: a historical study. *Monash bioethics review*, 40(2), 157-170.
- [32] Kaiser, K. (2009). Protecting respondent confidentiality in qualitative research. *Qualitative health research*, 19(11), 1632-1641.
- [33] Saunders, B., Kitzinger, J., & Kitzinger, C. (2015). Anonymising interview data: Challenges and compromise in practice. *Qualitative research*, 15(5), 616-632.
- [34] Resnik, D. B. (2018). *The ethics of research with human subjects: Protecting people, advancing science, promoting trust* (Vol. 74). Springer.

- [35] Surmiak, A. D. (2018). Confidentiality in qualitative research involving vulnerable participants: Researchers' perspectives. In *Forum Qualitative Sozialforschung/Forum: Qualitative Social Research* (Vol. 19, No. 3). DEU.
- [36] Bos, J. (2020). *Research ethics for students in the social sciences* (p. 287). Springer Nature
- [37] Santos, J. (2022). *Confidentiality Matters: Qualitative Best Practices*. Retrieved February 22, 2024, from <https://www.qrcaviews.org/2022/09/04/confidentiality-matters-qualitative-best-practices/>
- [38] Kang, E., & Hwang, H. J. (2023). The Importance of Anonymity and Confidentiality for Conducting Survey Research. *Journal of Research and Publication Ethics*, 4(1), 1-7.
- [39] Hecker, J. & Kalpokas, N. (2024). Confidentiality and privacy in research. Retrieved 17 February 2024, from <https://atlasti.com/guides/qualitative-research-guide-part-1/confidentiality-privacy-research>
- [40] Geest, S. V. D. (2003). Confidentiality and pseudonyms: A fieldwork dilemma from Ghana. *Anthropology Today*, 19(1), 14-18.
- [41] Dougherty, M. V. (2021). The use of confidentiality and anonymity protections as a cover for fraudulent fieldwork data. *Research Ethics*, 17(4), 480-500.
- [42] Heaton, J. (2022). “* Pseudonyms are used throughout”: A footnote, unpacked. *Qualitative Inquiry*, 28(1), 123-132.
- [43] พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.2562. (2562, 27 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 136 ตอนที่ 69 ก, หน้า 42-95.